పరిణీత

అసలు చిన్నమ్మ పరిచయమే అతి విచిత్రమయిన పరిస్థితుల్లో, విచిత్రంగా జరిగింది. ఆ తరవాత నేను తేరుకొని మామూలు స్థితికి రాలేక పోయాను. చిన్నమ్మను మరోవిధంగా చూడలేకపోయాను. అది చిన్నమ్మలో ప్రత్యేకత అయి ఒకరిని దూరం చేసే అది మరొకరికి లోపమయి దూరం చేసింది. మనిషి వ్యక్తిత్వం ఆ వ్యక్తికెలా శత్రువవుతుందో మొదటిసారిగా అర్థమయిన సందర్భమది.

*****

ఆ వూరు వచ్చిన రెండు వారాలకి చిన్నమ్మ తటస్థపడింది. ఆఫీసు నుంచి యింటికి వచ్చాను. నా పడక గదిలో నా మంచానికి ఆనుకొని ఏదో పత్రిక తిరగేస్తోంది చిన్నమ్మ. చూస్తూనే ఎవరో పొరుగింటావిడ అనుకొన్నాను. చక్కగా దువ్విన తల, పిన్నులు పెట్టి వేసుకున్న సిగ, సిగలో కనకాంబరాలు, నన్ను చూసి చటుక్కున లేచి నిలబడింది. నేనూ కంగారుపడి "ఫరవాలేదు – కూర్చోండి" అని హాల్లోనే బూట్లు విప్పుకున్నాను. ఆమె వసారాలోకి వచ్చేసింది. స్తంభం దగ్గర నిలబడి ఉండడం చూసి కాస్త యిబ్బంది పడ్డాను. మా ఆవిడ జాడలేదు. లోపలికి వెళ్ళి ఓ కుర్చీ తెచ్చి వసారాలో వేశాను కూర్చోమని. నాకంటే ఎక్కువ కంగారుపడి పోయింది ఆవిడ. 'ఫరవాలేదండీ' అంది.

"కూర్చోండి. ఆవిడ ఎక్కడికి వెళ్ళిందో మరి" అన్నాను.

ఫరవాలేదంటుండే కాని వెళ్ళదు. మాఆవిడతో ఏదయినా పని ఉందేమో. ఎక్కడికి వెళ్ళిందో!

ఆలోచన అర్థమయినట్లు "వీధి చివర కిరాణా దుకాణానికి వెళ్ళారండి!" అంది.

కాళ్ళు, మొహం కడుక్కోవాలంటే వసారాలోంచి వెళ్ళాలి. ఆవిడ అక్కడే ఉంది. ఏం చెయ్యాలో తెలీక బట్టల్తోనే సోఫాలో కూలబడ్డాను. ఇద్దరం నిశ్శబ్దంగా ఉన్నాం. కాని ఎంతసేపు?

"మీ ఆయన ఈ వూళ్ళోనే పనిచేస్తున్నారా!" అన్నాను ఏదో మాట్లాడాలి కనక.

"లేదండి"

"వ్యాపారమా"

"కాదండి"

"మరేం చేస్తున్నారు?"

"ఏమీ లేదండి"

ప్రశ్నకి ముక్తసరిగా సమాధానం చెప్పింది. ఏం చెయ్యాలో అర్థం కాలేదు. ఏం మాట్లాడాలో అంతకన్నా అర్థం కాలేదు. ఆమెని తేరిపార చూశాను. కాస్త నల్లటి మనిషి. నుదుటిన కెంపులాటి బొట్టు. ఎదురుగా తలెత్తి ముకంలోకి చూడలేదుకాని పక్కలకి చూసినప్పుడు కళ్ళలో తెలుపు కొట్టవచ్చినట్లు కనిపిస్తోంది. గంభీరమయిన ముఖం, కాస్త వెలిసిన ఆకుపచ్చ రంగు పట్టుచీర. ఒకటి రెండు చోట్ల చిరిగింది. కాస్త మాసింది. కాని యిళ్ళలో పట్టుచీరెలు ఈ రోజుల్లో ఎవరు కట్టుకుంటున్నారు? ఎవరో ధనవంతులో దక్షిణాదివాళ్ళో అయి ఉండాలనుకున్నాను. కాని మద్రాసు లక్షణాలు ఏమీ కనిపించలేదు. మద్రాసీ ఆడవాళ్ళకి ముక్కు బేసరీ అందమయిన ప్రత్యేకమయిన అలంకారం. ఆవిడకది లేదు.

కొందరు ఆడవాళ్ళ మౌనం గాంభీర్యాన్నిస్తుంది. కొందరిలో అది పిరికితనంలాగ, చపలత్వంలాగ కనిపిస్తుంది. కొందరిలో అది అహంకారంలాగానూ కనిపిస్తుంది. కాని ఆవిడకి అతికినట్టుగా ఉంది. నేను అక్కడ ఉన్నానన్న స్పృహ ఆమెని ఎంతో కొంత సిగ్గు పడేట్టు చేస్తోందని తెలిసి డాబామీదికి వెళ్ళి నిలబడ్డాను. మరో అయిదు నిముషాలకి వచ్చింది మా ఆవిడ.

"ఎక్కడికెళ్ళావు యింట్లో పెద్ద మనిషిని కూర్చోపెట్టి? నీకోసం పాపం ఎంత సేపటినుంచి చూస్తున్నారో తెలుసా?" అన్నాను కోపంగా.

"ఎవరండీ ఎదురు చూసేది?"

"గదిలో కూర్చున్నారు ఆవిడ. కుర్చీ వేసి వసారాలో కూర్చోమన్నా కూర్చోలేదు" అన్నాను.

మా ఆవిడ ఒకటే నవ్వు - నిలబడిన ఆవిడవేపు తిరిగి "చిన్నమ్మా - పెరటివేపురా, అంట్లు పడేస్తాను" అంది, ఇంకా నవ్వుతూనే.

నేను నిర్ఘాంతపోయాను. చిన్నమ్మ పనిమనిషి అని అప్పటికి అర్థమయింది. "ఏం

చేశారూ? పనిమనిషికి కుర్చీవేసి కూరోచమన్నారా" అంటూ వెక్కిరిస్తోంది మా ఆవిడ. కొంగు నడుం చుట్టూ తిప్పుకుని పెరటివేపు నడుస్తున్న చిన్నమ్మని యింకా షాక్ అయి చూస్తూనే ఉన్నాను.

"పాపం. ఆవిడది సామర్లకోటటండీ - మొగుడు వదిలేశాడు. ఓ కూతురు, ముసలి తల్లి - పనంతా తల్లి చేస్తుందనుకోండి - తనూ చెయ్యి సాయంగా ఉంటుంది" అంటూ వివరించింది మా ఆవిడ.

"మొగుడు ఎందుకు వదిలేశాడు?"

"ఎందుకేమిటి - పోయేకాలం. దాన్ని చూస్తే బంగారపు బొమ్మలాగ ఉంది. బుద్ధిమంతురాలు. అలాంటిదాన్ని వదిలేసి ఏం బావుకుంటాడో పిచ్చిముండాకొడుకు" అతిక్రూరంగా, ఆ కనిపించని మొగుడు మీద విరుచుకు పడిపోయింది మా ఆవిడ.

చిన్నమ్మ కూతుర్ని చూశాను. మూడేళ్ళ పిల్ల. చిన్నమ్మకు ఉన్న నాజూకుతనంలేదు. ముఖం కాస్త కరుకుగా ఉంది. కళ్ళు చిన్నవి. తండ్రి పోలికలు ఎక్కువగా వచ్చి ఉంటాయి. చిన్నమ్మ కూతురని తెలిశాక చూశాను కాని లేదా ఆ పాపని నేరుగా చూసి ఉంటే ఏ కలవారి అమ్మాయో అనిపించేం ముద్దుగా పరికిణీ జాకెట్టు వేసుకొని ఉంది. బట్టలు ఖరీదయినవి కావు. కాని ముచ్చటగా ఉన్నాయి. పొద్దుటే పనిలోకి వచ్చేసరికే కూతుర్ని అలంకరించింది. కాటుక, బొట్టు దిద్ది తనతో తీసుకువస్తుంది చిన్నమ్మ. పాపని చూసి చిన్నమ్మని చూస్తే ఇరవై ఏళ్ళు దాటి ఉంటాయనిపిస్తుంది కాని లేకపోతే మరీ చిన్నదానిలాగ ఉంటుంది చిన్నమ్మ. చిన్నమ్మలో ప్రత్యేకత ఆమె మౌనం. రెండు మూడు మాటలు తప్ప ఎక్కువ మాట్లాడడం ఎన్నడూ గమనించలేదు. మితభాషి అనుకున్నాను కాని మరొక రోజు ఆఫీసు నుంచి వచ్చేసరికి అద్భుతంగా ఏదో సినిమా పాట పాడుతోంది. మా ఆవిడ కూర తరుగుకుంటూ వింటోంది. చిన్నమ్మలో ఉన్న మరొక ఆకర్షణ అప్పుడు అర్థమయింది. నన్ను చూసి మరీ సిగ్గు ముంచుకొచ్చింది గావును, ఫక్కుమని నవ్వేసింది. చిన్నమ్మ నవ్వితే హఠాత్తుగా పదిహేనేళ్ళ అమ్మాయయిపోతుంది. అంత చిన్నపళ్ళు, చక్కటి పలువరుస. ఆమెలో గాంభీర్యమంతా మూసిన పెదాలదే.

దేవుడిని భక్తితో, నమ్రతతో గౌరవించడంలో తృప్తి ఉంది. ఆఫీసరుని గౌరవించడంలో యిబ్బంది ఉంది. మా ఆవిడ నిరాటంకంగా 'నువ్వు' అంటుంది కాని, నేను మాత్రం ఏకవచనంలో పిలవలేకపోయాను. కాకపోతే ఆ అవసరం కూడా నాకు ఎక్కువలేదు కనక బతికిపోయాను. ఏమయినా ఏదో శాపవశాత్తూ కూలిపోయిన కుటుంబంలోంచి వచ్చిన పెద్దింటి అమ్మాయి ఇంట్లో తచ్చాడుతున్న అనుభూతే కలిగేది - చిన్నమ్మ తారసపడినప్పుడల్లా. కూతుర్ని ఎత్తుకుని మా ఆవిడతో, పొరుగిళ్ళవాళ్ళతో నడిస్తే - ఆవిడ పనిమనిషి అని ఎవరూ అనుకోరు. అలాగే వాళ్ళతోపాటే వాళ్ళ భాషలో మాట్లాడుతుంది. మాటలో యాసలేదు. వాళ్ళు మాట్లాడుకొనే విషయాలే మాట్లాడుతుంది.

మరి యిలాంటి వ్యక్తిని భర్త ఎందుకు వదిలేశాడు? లోపం చిన్నమ్మదా? భర్తదా?

"దాని మొగుడు ఏం చేస్తూంటాడు?" అన్నాను మా ఆవిడతో. మా ఆవిడ నవ్వింది. "దాన్నే అడగండి. ఎందుకడగమన్నానో మీకు తెలుస్తుంది" అంది ముసిముసి నవ్వులు నవ్వుతూ.

పెరట్లో నీళ్ల పొయ్యి రాజేస్తుండగా అడిగాను.

"మీ ఆయన ఎక్కడున్నాడు?"

నా గొంతు విని తుళ్ళిపడింది. నా ముఖం కూడా చూడలేదు. వణికిపోయింది. మాట్లాడడానికి గొంతు పగిలింది. "ఇక్కడే" అంది.

"నువ్వూ–మీ–మీయిద్దరూ ఒకే చోట ఉంటారా?"

తల అడ్డంగా తిప్పింది. అప్పటికి అడగాలనుకున్న అసలు ప్రశ్న వేశాను.

"ఏం?"

ఆ తత్తరపాటు చూసి ప్రశ్న వినగానే భోరుమంటుంది అనుకున్నాను. కాని ఆశ్చర్యంగా, ఆమె ముకంలో నరాలన్నీ బిగుసుకున్నాయి. నల్లటి ముఖంలో కోపం కొట్టవచ్చినట్టు తెలిసింది. అవకాశం దొరికితే అక్కడి నుంచి పారిపోవాలని దారులు వెదుకుతున్నాయి కళ్ళు. చాలాసేపటికి నేనే మాట్లాడాను.

"ఏం లేదు. అతనినతో అవసరమయితే మాట్లాడతాను"

"ఛీఛీ! వాడితో మాట్లాడేదేమిటీ. వాడు మన మధ్య ఉండాల్సిన మనిషికాదు" అంటూ చరచరా వెళ్ళిపోయింది. నన్ను ఎప్పుడూ 'బాబుగారూ' అని పిలవలేదు. కాగా భర్తని 'వాడు' అంటోంది. నా పక్కనుంచి వెళ్తాంటే దూసుకు కదిలిన గాలికెరటం తెలిసింది. వెనకనే మా ఆవిడ నవ్వుతూ వచ్చి నిలబడింది.

"కారణం ఏమిటంటావు?"

"నన్నడుగుతారేం? నాకూ అలాగే సమాధానం చెప్పింది, రాళ్ళు కొడతాడట. ఏడుకొండులు పేరు. ఆంజనేయ స్వామి గుడిపక్క హొటల్ కడుతున్నారు చూడండి. అక్కడ పనిచేస్తున్నాడు."

"ఇవన్నీ నీకెలా తెలిసింది?"

"వాళ్ళమ్మ చెప్పింది"

అప్పుడు జ్ఞాపకం వచ్చింది. వాళ్ళమ్మ ఉందని. నేనెప్పుడూ చూడలేదే!

"నిన్ననే వచ్చింది అడిగాను"

"ఎందుకేవిటమ్మా. నా ఖర్మ. వాడు చాలా మంచోడు. ఇదీ మంచిదే. ఆళ్ళకి కుదరలేదు. అంతే" అందిట.

చిన్నమ్మ తల్లి ఎలా ఉంటుంది? అక్కడా అక్కడా నెరిసిన జుత్తుతో, నున్నగా దువ్విన తలతో, మల్లెపువ్వులతో, వెలిసిన పట్టుచీరెతో – ఇదంతా నా ఆలోచన.

కాని చిట్టెమ్మని చూసి నిర్ఘాంతపోయాను. శోష వచ్చినంత పనయింది. అతి భయంకరమైన దారిద్ర్యం, అపరిశుభ్రత, కుసంస్కారం, అనాగరికత యిలా ఎన్నయినా చేర్చవచ్చు. అన్నీ ఆమె అవతారంలో తాండవిస్తున్నాయి. అట్టకట్టిన చింపిరి తల, మీదికి ఎగదోసిన నార చీరె. దాని రంగు కూడా తెలీకుండా దుమ్ము పట్టి ఉంది. ముందు రెడు పళ్ళూ పోయాయి. పొగాకు నములుతుంది. బొడ్డుకి సగం కొరికిన పొగాకు కాడ – కాస్త జాగ్రత్తగా వింటే తప్ప అర్ధంకాని ఏస. మరి చిన్నమ్మలో సంస్కారం ఎవరిది? వాకబు చేస్తే అర్థమయింది. చిట్టెమ్మ మొగుడు నేవీలో పనిచేశాడు. సింగపూర్ వెళ్ళిన షిప్పులోనే ఓసారి మరణించాడు. సముద్రంలోనే శవాన్ని పారేశారు. చూడని ఆనేవీ మనిషి సంస్కారం ఆ చిన్నమ్మదయితే ఏ భర్తయినా నెత్తిమీద పెట్టుకొని ఆరాధించవలసిందే. ఆ స్థాయి మనుషుల్లో తలమానికంగా ఉంది చిన్నమ్మ. ఏ భర్తకయినా ఆమె గర్వకారణం కావాలి. అలాంటిది భర్తతో కుదరని 'అంశం' ఏమిటి. చిన్నమ్మ ఏమయినా కాలుజారే మనిషా? ఆ ప్రశ్నకి సమాధానం మరో పదిరోజుల్లో దొరికింది.

మా ఆవిడ పినమామగారు కల్నల్ హయగ్రీవరావుగారు మా యింట్లో బసచేశారు. గవర్నమెంటు యివ్వాల్సిన పెన్షన్‌లో ఆరు రూపాయలు తక్కువయాయని బరంపురం నుంచి వచ్చారు – ప్రభుత్వంతో మంతనాలకి. ఆయనతోపాటు మిలటరీ పనిచేసి రిటైరయిన ఆర్డర్లీ వచ్చాడు. మిలటరీలో ఉండేటప్పటి అలవాట్లు పోలేదు. పేరు రాసబీహారీ. బరంపురం మనిషి. యువకుడు. పండా. బరంపురం కారా బిగిస్తాడు. ఎప్పుడూ నవ్వుతూ ఉంటాడు. ఆయన ఉన్న అయిదారు రోజులూ యింటిల్లిపాదీ దుంప తెంచేశాడు. పడుకునే ముందు ఫాన్‌కింద మంచం, దోమతెర, తెరలోంచి దూఘకువచ్చిన దోమలు కొరకకుండా వొంటికి ముందు, చెవుల్లో దూది–ఇవన్నీ కాక ఓ 'కాంపోజ్' మాత్ర – అంతా పెద్ద తతంగం–ఇలాగే ఉదయం 'ఛా'. అదెలా తయారు చేయాలో మా ఆవిడకి ఉపన్యాసం యిచ్చారు. ఆవిడని కట్టుకున్న కారణానికి నన్ను వస్తూనే మరో ఆర్డర్లీని చేసేశాడు.

"చూడు బాబ్జీ! ఆఫీసునుంచి వచ్చేటప్పుడు బాదంపప్పు తీసుకురా. బాదం పప్పు అంటే ఎలాంటిదనుకున్నావు – మేం చిట్టగాగ్‌లో పనిచేసే రోజుల్లో" – యిలా సాగేది ఆయన ధోరణి.

మిలిటరీ పనిచెయ్యలేదు కాని, ఆయనంత హుషారుగా ఆయన మనస్సులో మరో నిముషంలో రాబోయే ఆలోచనని ముందే కనిపెట్టి పనిచేసేసేవాడు బిహారీ. చక్కగా తెలుగు మాట్లాడుతాడు. వాడు చిన్నమ్మని చూసి మొదట ఆశ్చర్యపోయాడు. ప్రతీ పనికీ చిన్నమ్మే దారి చూపించాలి. మాట కలిపాడు. వీలయినంత వరకు సంజ్ఞలతోనే పనిచేసుకుపోయింది చిన్నమ్మ. అతి తక్కువ మాట్లాడే అలవాటుని మరింత పెంచింది బిహారీ విషయంలో. చిన్నమ్మ కూతుర్ని నాలుగు రోజుల్లోనే బాగా మచ్చిక చేశాడు–భుజం మీద ఎక్కించుకొని

పెరడంతా పరుగులు తీశాడు. కూతురి కోసమయినా బిహారీతో మాట్లాడక తప్పలేదు చిన్నమ్మ.

ఏం జరిగిందో ఏమో – ఓరోజు సాయంకాలం నేను ఫలహారం చేసి చేతులు కడుక్కోడానికి పెరట్లోకి వచ్చినప్పుడు చీపురు కట్ట పట్టుకుని బిహారీని చావబాదుతోంది చిన్నమ్మ. నిర్ఘాంతపోయాను. నుయ్యి చుట్టూ పరిగెత్తాడు. కాని బొగ్గుల కొట్టం దగ్గర దొరికిపోయాడు. వాడి జుట్టు పట్టుకొని ఉతికింది. విశేషమేమిటంటే కొడుతూ చిన్నమ్మ మాట్లాడదు. దెబ్బలు తింటూ బిహారీ మాట్లాడడు. అంతా గంభీరమయిన కోల్డ్ వార్‌లాగ సాగింది. "ఏమిటి? ఏం జరిగింది?" అన్నాను. నన్ను చూసి బిహారీని వదిలేసింది. సందు చూసుకుని బిహారీ దాటేశాడు. నాతో ఒక్క మాటయినా చెప్పలేదు. కొంగుని నడుం చుట్టూ తిప్పుకొని తలవొంచుకుని అక్కడినుంచి వెళ్ళిపోయింది.

తర్వాత మా ఆవిడ వాకబు చేసి కనుక్కున్న విషయం – చిన్న పిల్లకి తను అన్నం తినిపిస్తూ మెల్లగా పెళ్ళి మాటలు కదిపాడట. మొగుడు ఎలాగూ వదిలేశాడు కనుక తను కట్టుకుంటానన్నాడట. స్వతాహాగా తక్కువ మాట్లాడే మనిషి కనుక ఏమీ మాట్లాడకుండా ఊరుకుంది చిన్నమ్మ. అది అంగీకారమనుకొని పాప అటువెళ్ళగానే వాటు వేసుకున్నాడట. అంతే చీపురు తిరగేసింది. నెమ్మదిగా కనిపించే మనిషి తిరగబడడం కూడా విచిత్రంగా కనిపించింది నాకు. ఈ విషయం విని కల్నల్‌బాబు పగలబడి నవ్వి, బిహారీ కడుపులో పొడిచి ఓ అరసీసా రమ్ము కానుకగా యిచ్చాడు. ఆ మర్నాడు యథాలాపంగా ఏమీ జరుగనట్టు పనిలోకి వచ్చింది చిన్నమ్మ.

చిన్నమ్మ శీలానికి మొగుడు వదిలెయ్యడానికి సంబంధం లేదని ఆ సంఘటన తర్వాత తెలుసుకున్నాను. మరి వాళ్ళు విడిపోవడానికి కారణం చిన్నమ్మలో ఏమీ కనిపించక పోయేసరికి ఆలోచన దాని భర్తవేపు మళ్ళింది. వాడిని చూస్తే నా సందేహానికి సమాధానం దొరుకుతుందని అనిపించింది. మరి పదిహేను రోజజులకి ఆ హొటల్ కాంట్రాక్టరు ధర్మమా అని ఆ అవకాశం దొరికింది. సిమ్మెంటు బస్తాలు బ్లాకులో ఎవరో అమ్మారని దర్యాప్తుకి ఆంజనేయస్వామి గుడిదగ్గరగ నిర్మాణం జరుగుతున్న చోటుకి వెళ్ళాం. కంట్రాక్టరు అప్పటికే విషయం తెలిసి బెంగుళూరు పారిపోయాడు. కొరియా మార్కు ఉన్న కాగితం సిమెంటు బస్తాలు రెండు వందలు దొరికాయి.

"ఇవి దింపుతుండగా ఎవరయినా చూశారా?" అని అడిగాను.

"మాకేం తెలీదండి. ఆ యవారాలన్నీ ఆ ఏడుకొండలుగాడికి తెలుస్తాయి." అన్నాడు మేస్త్రీ.

చటుక్కున చిన్నమ్మ జ్ఞాపకం వచ్చింది.

అనుకోకుండా ఓ ప్రశ్న అడిగాను.

"వాడు చిన్నమ్మ మొగుడేనా?"

అంతా నా వంకా ఆశ్చర్యంగా చూశారు—వాడి భార్య నీకెలా తెలుసా అని. ఒక్క క్షణం బిత్తర పోయాను.

"వాడి పెళ్ళాం మా యింట్లో పనిచేస్తోంది సార్. ఏడుకొండలు అనగానే గుర్తొచ్చింది" అని మా ఆఫీసరుకి సంజాయిషీ చెప్పుకున్నాను.

"అయితే దాన్ని రేపు ఆఫీసుకు రమ్మను. స్టేటమెంటు తీసుకుందాం. మొగుళ్ళ గోత్రాలు పెళ్ళాలకి తెలుస్తాయి" అన్నాడు మా ఆఫీసరు.

"అదేం లేదు సార్. వాళ్ళిద్దరూ విడిపోయి చాలా రోజులు అయింది"

"ఏం? ఎందుకు విడిపోయారు?"

"అది నాకు తెలీదు సార్"

"వాళ్ళిద్దరూ భార్యభర్తలని మీకెలా తెలుసు?"

ఆఫీసరు బుద్ధి పోనిచ్చుకున్నాడు కాదు. నవ్వొచ్చింది. ఇద్దరం కలిసి ఏడుకొండలు ఉండే చోటుకి వెళ్ళాం. మరీ మురికిగా ఉండే చోట పాకల మధ్య ఏడుకొండలు యిల్లు. ఎవరో ఆ యింటిని చూపించారు. ఇంటిముందు పెద్ద మురికి గుంట. అందులో రెండు పందులు స్వైరవిహారం చేస్తున్నాయి. మేం యింటిని సమీపించేసరికి లోపల్నుంచి తిట్లు వినిపించాయి. ఓ ఆడగొంతు ఏడుకొండల్ని దుమ్మెత్తి పోస్తోంది. ఆ బండగొంతులో బూతులు అతి సరసంగా పలుకుతున్నాయి.

"పనిమిలాలిన యెదవా? ఏంటిరా నీ సంపాదన. పెళ్ళాన్ని పోషించలేని ఎదవకి పెళ్ళామెందుకు?" యిలా సాగులోంది. మధ్యలో పెడీల్మని దెబ్బ. ఆడగొంతే కొట్టింది గావును. వెంటనే తిరుగుబాటు, తిట్లు, ఏడుకొండలు గొంతు వినిపిస్తుందనుకున్నాను. కాని ఏడుకొండలు పగలబడి నవ్వుతున్నాడు.

"నీ యవ్వ. ఆ పొగరుబోత్తనమేనే నీలో నాకు నచ్చింది" అంటూ గుడిసె బయటికి వచ్చాడు. అప్పుడు చూశాను ఏడుకొండల్ని. నల్లగా కర్రిమొద్దులాగ ఉన్నాడు. గోచీ పెట్టుకున్నాడు. నోట్లో చుట్ట. మరీ దగ్గరగా కత్తిరించిన జుత్తు. అతి ఉదారంగా కల్లువాసన తెలుస్తోంది. మమ్మల్ని చూసి కాస్త తత్తరపడ్డాడు.

వాడికి సిమ్మెంటు బస్తాలకీ సంబంధం లేదని సులువుగానే తేల్చేసుకున్నాం. కాని వాడిని అబ్బురపాటుతో చూస్తూ నిలబడ్డాను. కాస్సేపటికి వాడి పెళ్ళాం బయటికి వచ్చింది.

"శాయమ్మ. నా పెళ్ళాం" అన్నాడు.

ఏడుకొండలు కంటె మరో ఛాయ ఎక్కువ నల్లగా ఉంది. బిర్ర బిగిసిన వొళ్ళు పిటపిటలాడుతూ ఉంది. మాట పెళుసు.

"ఏంటంటారు దొరలు" అంది విసురుగా.

"నువ్వు లోపలికెళ్ళు"

"నాకూ చెప్పు. ఎందుకొచ్చారు?" అంది మరింత కరుకుగా.

"లోపలికెళ్ళమంటే నీక్కాదూ లంజా!" అన్నాడు.

ఆ తిట్టుకి ముచ్చటగా నవ్వుకొని ఒడుపుగా ఏడుకొండల పక్కలో పొడిచి లోపలికెళ్ళింది. ఆ పోటు నాకు తగిలితే ఓ పక్క ఎముక విరిగేది – రెండు వారాలు మంచం పట్టేవాడిని. కాని ఏడుకొండలు ముసిముసి నవ్వులు నవ్వి లోపలికెళ్తున్న పెళ్ళాం వేపు కొసరు చూపులు చూశాడు. "నీ సంగతి రాత్తిరి తేలుస్తానన్నట్టు"–

వెనక్కి తిరిగి వస్తూ చిన్నమ్మ, ఏడుకొండలు విడిపోవడానికి కారణం అర్థమయిందనుకున్నాను.

తన అంతస్థుకి మించి బతకడం చిన్నమ్మకి వ్యసనం. ఏడుకొండలుకి చిన్నమ్మ తన స్థాయి మనిషిలాగ కనిపించి ఉండదు – తనది కాని ఏదో ప్రపంచంలో బతికిన చికాకు పడివుంటాడు. శాయమ్మ కరుకుదనం, ఆ బండబూతులు – అదంతా తనకు తెలిసిన ప్రపంచం. ఆనందంగా, హాయిగా, సుకంగా జీవితం సాగిస్తున్నాడు ఏడుకొండలు.

"నీ పెళ్ళాం మాయింట్లో పనిచేస్తోంది" అన్నాను ఏమంటాడో తెలుసుకోవాలని–

ఆశ్చర్యపోయాడు ఏడుకొండలు.

"ఎవరు బాబూ"

"చిన్నమ్మ"

"అబ్బొ! అదా! అది ముట్టుకుంటే వాడిపోయే గాజుబొమ్మ. దీనవ్వ. దాన్ని బీరువాలో పెట్టి పూజించుకునే మొగుడు కావాలి. మంచిదే కాని మన వాటం కాదండి. అదున్నప్పుడు నోరారా బూతు మాటుమాట్లాడి ఎరగను" అన్నాడు.

అడవి మృగానికి ఉద్యానవనంలో ఉండడం ఎంత శాపమో మల్లెపువ్వుని మట్టిబొమ్మ సిగలో తురమడం అంతే శాపం. తనకు అక్కరలేని అంతస్తుకు ఎదిగినందుకు చిన్నమ్మ నన్ను ఇబ్బంది పెట్టింది. తనకు కావలసిన అంతస్తుకి ఒదగనందుకు చిన్నమ్మ ఏడుకొండల్ని ఇబ్బంది పెట్టింది. సంస్కారం కొందరికి పీడకల అయితే అది పీడకల అని వాళ్ళు భావించకపోవడం లేదా గుర్తించలేకపోవడం వాళ్ళ అదృష్టం.

(యువ, దీపావళి *1981*)

––––